Konuralp Ercilasun

TÜRK İNQİLABI VƏ ATATÜRK

Tərcüməçi:
İnci Qasımlı

qanun nəşriyyatı

Konuralp Ercilasun

TÜRK DEVRİMİ
VE
ATATÜRK

Təqdim etdiyimiz kitab Mustafa Kamal Atatürkün rəhbərliyi altında inkişaf edən Türk İnqilabı və yeni yaranmış Türkiyə Cümhuriyyətini müasir milli dövlətə çevirmək üçün siyasi, hüquqi, mədəni, sosial və iqtisadi siyasətdə edilən dəyişikliklərin xronologiyasıdır. Müəllif kitabda 1920–1937-ci illər arası Türkiyə Cümhuriyyətində baş vermiş inqilab və islahatları xronoloji ardıcıllıqla, təqdim edir. Burada hüquq, din, siyasət, iqtisadiyyat, əlifba, təhsil, elm, kənd təsərrüfatı, geyim, qadın hüququ, bank işi, elmi və siyasi təşkilatlar, konstitusiyada yeni inqilablar və islahatların baş verməsinin səbəbləri, baş vermə dövrləri tarixi əsaslarla izah edilir və oxucuya axıcı bir dillə çatdırılır.

Kitabda inqilabların hər biri xronoloji ardıcıllıqla; əhəmiyyəti, funksiyası və faydalılığı baxımından müzakirə edilir. Akademik izahlarla verilən müvafiq qanun təmimnamələrindən və parlamentin müzakirələrindən istifadə olunub. Bundan əlavə, inqilabların bir-biri ilə əlaqələri cədvəllərlə aydın şəkildə izah edilib.

Bu tədqiqat işi yalnız geniş oxucu kütləsi üçün deyil, həm də ibtidai, orta və ali məktəb tələbələri üçün faydalı olacaq əlavə dərslik kimi tərtib edilib.

Altaya...

MÜNDƏRİCAT

Ön söz 10
Giriş...22

23 aprel 1920
Müharibə illərində qanunun aliliyi.............................39
20 yanvar 1921
Türkiyə konstitusiyasında xalq hakimiyyətinə doğru:
"Təşkilati-Əsassiyə" qanunu.......................................46
1 noyabr 1922
Xanədan hakimiyyətindən xalq hakimiyyətinə:
Səltənətin ləğv olunması 52
17 fevral 1923
İqtisadiyyatda tam müstəqillik: İzmir İqtisadiyyat
Konqresi və iqtisadiyyat bəyannaməsi.......................67
29 oktyabr 1923
Yaşasın Türk Cümhuriyyəti!. 75
3 mart 1924
Din siyasəti, siyasət ordunu məhv edər......................83
3 mart 1924
Təhsil birləşdirilir...90
3 mart 1924
Xalq hakimiyyətinə yeni bir addım: Xilafətin
ləğv olunması. 96

26 avqust 1924
İqtisadiyyat Konqresinin qərarlarından:
Türkiyə İş Bankı 107
17 fevral 1925
Fermerlərin həvəsləndirilməsi: Aşar vergisi
ləğv edilir. 110
2 may 1925
Ticarət və Sənaye palataları. 116
5 may 1925
Atatürk Meşə Təsərrüfatı və nümunə təsərrüfatlar 120
25 noyabr 1925
Şapka Qanunu vacib idi 128
30 noyabr 1925
Təkkə və zaviyələrin bağlanması................................139
26 dekabr 1925
Zaman qarışıqlığının qarşısını alan qanunlar:
Təqvim və saatın tənzimlənməsi.................................147
22 mart 1926
Milli təhsilin tənzimlənməsi. 156
1 iyul 1926
Kapitulyasiyalardan qurtuluş: Kabotaj Qanunu.........160
1 iyul 1926
Türkiyə Cinayət Məcəlləsi..169
4 oktyabr 1926
Qanunda müasirliyə: Türkiyə Mülki Məcəlləsi və
Türkiyə Borc Qanunu 175
4 oktyabr 1926
Türkiyə Ticarət Qanunu. 188
28 may 1927
Sənayeləşmə hərəkatı: Sənayenin Təşviqi Qanunu. ..194

1 noyabr 1928
Yeni Türkiyə əlifbası..200
1 yanvar 1929
Təhsil anlayışında dəyişikliyin əksi:
Xalq məktəbləri..211
3 aprel 1930
Bələdiyyə Qanunu və bələdiyyə işlərində
Türk qadını...222
12 avqust 1930
Siyasətdə çoxpartiyalı sistem: Azad Cümhuriyyət
firqəsi 228
26 mart 1931
Ölçülərdə standartlaşma...235
15 aprel 1931
Türk tarix araşdırmalarında yeni nəfəs: Türk Tarix
Qurumu. 241
12 iyul 1932
Dil inqilabı və Türk Dil Qurumu. 248
31 may 1933
Elm yaratma və ötürülmə: Universitetlərin
tənzimlənməsi. 255
1 iyun 1933
Kənd təsərrüfatında elmi metodlar və mütəxəssislik:
Ali Kənd Təsərrüfatı İnstitutu...................................261
11 iyul 1933
Sümerbank 267
26 oktyabr 1933
Türk qadınının siyasi sahədə təmsil olunmasında
daha bir addım: Muxtarlıq hüququ 271

21 iyun 1934
Soyad Qanununun qəbulu. 276
26 noyabr 1934
Ləqəb və rütbələr niyə ləğv olundu 283
3 dekabr 1934
Geyimlə hökm etmək olmaz! 291
5 dekabr 1934
Türk qadınının millət vəkili seçilmək haqqı 298
1 iyun 1935
Həftəlik istirahət...305
14 iyun 1935
Milli Tədqiqat Qurumu: Dil və Tarix-Coğrafiya Fakültəsi. 308
22 iyun 1935
Mədənçilik üzrə: Mədən Tədqiqi və Kəşfiyyat İnstitutu və Etibank. 313
21 oktyabr 1935
Güclü kənd təsərrüfatı: Kənd təsərrüfatı satış və kredit kooperativləri..319
5 fevral 1937
Konstitusiyada əsas prinsiplər. 325

Nəticə. 341

ÖN SÖZ

Türkiyə inqilabı türk kimliyimizlə müasir dünya mədəniyyətinə verdiyimiz müsbət töhfələrin əsasını təşkil edir.

Dünya tarixinə geniş və uzunmüddətli perspektivdən baxdığımız zaman bəşəriyyətin həmişə daha da irəliyə, daha yaxşıya və gözəlliyə doğru getməyə çalışdığını görərik. Bəli, bəşəriyyət bəzən hissə-hissə, bəzən də bütövlükdə böhran dövrlərindən keçibdir. Amma ümumi tendensiyaya baxdığımızda bu qısa fasilə və ya geriləmələrin müvəqqəti olduğunu görərik. Tarixi və insanlığı bütövlükdə götürsək, yavaş və ya sürətli, enişli və yoxuşlu bir bəşəri tərəqqi görərik.

Dünya tarixi və bəşəriyyətin inkişafı baxımından bu qənaətlərə gəlsək də, bəşəriyyət bu inkişafa şüurlu şəkildə nail olmayıb. İnsanlıq – bir-birindən fərqli, bəzən əməkdaşlıq, bəzən də rəqabət içərisində olan bir çox insan cəmiyyətlərinin toplusudur. Tarix boyu bu insan cəmiyyətləri ən erkən təşkilat formalarından başlamış və bir-biri ilə yaşamaq mədəniyyətini inkişaf etdirmişdir. Bu icmaların bir-biri və qonşuları ilə münasibəti getdikcə